

EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's

Jaarverslag

Subsidiariteit

2012

EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's

JAARVERSLAG SUBSIDIARITEIT 2012

Jaarverslag subsidiariteit 2012

1. Inleiding

Om het hoofd te bieden aan de economische en financiële crisis zijn er een aantal belangrijke stappen gezet op weg naar een sterkere economische en financiële governance op EU-niveau, terwijl er tegelijkertijd steeds meer druk wordt uitgeoefend op de lidstaten om hun budgettaire, economische en zelfs sociale beleid beter te coördineren. Niet alleen is deze nauwere beleidsafstemming hoogst noodzakelijk, maar tegelijk is het van essentieel belang om de verdeling van de bevoegdheden in een systeem van multi-level governance, waarbij de besluiten op het daartoe aangewezen niveau en zo dicht mogelijk bij de burger worden genomen, duidelijk voor ogen te houden. Met andere woorden: respect voor het subsidiariteitsbeginsel is essentieel als we willen dat een op meerdere bestuurslagen gefundeerd Europa effectief kan optreden in crisissituaties.

In 2012 heeft het Comité van de Regio's (CvdR) dan ook zijn positie als referentiepunt voor subsidiariteit in de Europese Unie versterkt. Gedurende dat derde jaar van de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Lissabon en de nieuwe bepalingen inzake het subsidiariteitsbeginsel heeft het CvdR zijn strategie verder ontwikkeld en verfijnd en zijn de monitoringinstrumenten aangescherpt. In dit derde jaarverslag subsidiariteit van het CvdR worden deze ontwikkelingen onder de aandacht gebracht en samengevat.

De meest in het oog springende verbetering van de institutionele rol van het CvdR op het gebied van subsidiariteit is het recht om bij het Europese Hof van Justitie (HvJ) een beroep in te stellen tegen een wetgevingshandeling van de EU als dit beginsel wordt geschonden¹. Daarnaast zijn er nog verschillende andere bepalingen die het CvdR meer bevoegdheden hebben gegeven. In het Verdragsartikel over het subsidiariteitsbeginsel wordt expliciet verwezen naar de lokale en regionale dimensie² en aldus onderstreept dat de bevoegdheden van de lokale en regionale overheden binnen de EU dienen te worden eerbiedigd. Wat betreft de mogelijkheid die regionale parlementen hebben om in het kader van de procedure voor vroegtijdige waarschuwing bij schending van het subsidiariteitsbeginsel te worden geraadpleegd door hun nationale parlement³, heeft het CvdR op grond van zijn institutionele positie de taak om steun te geven aan de regionale parlementen, ook al is het hier formeel geen partij. Het is inherent aan de natuurlijke rol van een assemblee van lokale en

¹ Zie artikel 8 van Protocol Nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid (hierna "Protocol Nr. 2" genoemd).

² Zie artikel 5 (3) van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU): *Krachtens het subsidiariteitsbeginsel treedt de Unie op de gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Unie kunnen worden bereikt.*

³ Zie artikel 6 van Protocol Nr. 2.

regionale afgevaardigden om te waarborgen dat besluiten worden genomen op het daartoe aangewezen bestuurlijke niveau (Europees, centraal, regionaal of lokaal) en zo dicht mogelijk bij de burger.

Het CvdR heeft in dit verband zijn goedkeuring gehecht aan een aanpak die niet alleen de rechterlijke toetsing omvat maar ook de legislatieve fase. Elk mogelijk beroep bij het Hof van Justitie moet worden gezien als een allerlaatste middel en als de afsluiting van een proces met alle bijbehorende stadia van besluitvorming. Als het aankomt op een rechterlijke toetsing, zou dit de erkenning van een falend wetgevingsproces betekenen. Het CvdR wil zich daarom liever inspannen om de samenwerking met de andere Europese instellingen te verbeteren en langs die weg een zo goed mogelijke wetgeving te verzekeren. Het gaat ervan uit dat het tot zijn verantwoordelijkheden behoort om zo vroegtijdig mogelijk de subsidiariteit in het oog te houden, niet alleen via regelmatig plaatsvindende advieswerkzaamheden, maar ook in de beleidscyclus als geheel, d.w.z. zowel in de voorbereidende fase bij het uitzetten van beleidslijnen en formuleren van wetsvoorstellen als in de fases van uitvoering en evaluatie, nadat de maatregelen van kracht zijn geworden.

Dit derde jaarverslag subsidiariteit van het CvdR is een uitwerking van deze omvattende en op samenwerking gerichte aanpak. Het bestrijkt de monitoringactiviteiten die het CvdR tussen 1 januari en 31 december 2012 heeft verricht. Eerst worden, in hoofdstuk 2, de belangrijkste kenmerken van de herziene strategie uiteengezet en daarna wordt, in hoofdstuk 3, een overzicht gegeven van de stappen die in 2012 zijn genomen om hier uitvoering aan te geven. Ten slotte wordt, in hoofdstuk 4, gekeken naar de impact hiervan aan de hand van een inhoudelijke analyse van de CvdR-adviezen op het punt van subsidiariteit, al vallen er moeilijk betrouwbare conclusies te trekken uit dit overgangsjaar, omdat de nieuwe strategie en de bijbehorende instrumenten pas in de tweede helft van 2012 van kracht zijn geworden.

2. De goedkeuring van een herziene strategie voor subsidiariteitstoezicht

In mei 2012 heeft het CvdR-bureau een nieuwe strategie voor toezicht op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel goedgekeurd⁴. De algehele doelstelling van deze strategie is om het CvdR op het gebied van subsidiariteit tot referentiepunt binnen de EU te maken, waarbij voornamelijk in de vorm van adviezen kwalitatief hoogstaande analyses van de situatie worden gemaakt en aldus wordt bijgedragen aan het subsidiariteitsdebat.

De nieuwe aanpak richt zich met name op:

- het versterken van de governancestructuur van het subsidiariteitstoezicht door het CvdR;
- het ontwikkelen van een omvattende aanpak voor het toezicht op de subsidiariteit tijdens alle fasen van het EU-besluitvormingsproces;
- het betrekken bij deze activiteiten van de daartoe in aanmerking komende Europese en nationale instellingen, en

⁴ Subsidiariteitstoezicht: Een herziene strategie voor het Comité van de Regio's, R/CdR 606/2012.

- het consolideren van het vermogen van het CvdR om eventuele beroepsprocedures bij het HvJ in te stellen.

2.1 Politieke governance: de Stuurgroep voor subsidiariteit

Het is de Stuurgroep voor subsidiariteit die als centrale steunpilaar van de nieuwe strategie verantwoordelijk is voor de politieke governance van het subsidiariteitstoezicht door het CvdR. De Stuurgroep draagt het hele jaar door zorg voor een effectieve coördinatie en politieke follow-up van de activiteiten op het gebied van subsidiariteitstoezicht. Met name is ze verantwoordelijk voor het vastleggen van de jaarlijkse subsidiariteitsprioriteiten en het opstellen van voorstellen over het gebruik van de meest geschikte instrumenten en procedures van het Netwerk Subsidiariteitstoezicht⁵, zulks ter ondersteuning van de werkzaamheden van de CvdR-rapporteurs in het kader van het wetgevingsproces.

2.2 Aanpak: een omvattend systeem voor subsidiariteitstoezicht gedurende alle fasen van het EU-besluitvormingsproces

De herziene strategie laat er geen twijfel over bestaan dat het CvdR reeds in de prelegislatieve fase begint met zijn toezicht op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel. De deskundigengroep subsidiariteit (een aantal specialisten uit het Netwerk Subsidiariteitstoezicht, geselecteerd op grond van hun expertise op het gebied van subsidiariteit en hun grondige kennis van het EU-recht) maakt, op basis van een diepgaande analyse van het werkprogramma van de Europese Commissie en de door haar uitgestippelde fasen van het wetgevende proces, een keuze uit een aantal EU-initiatieven die vanuit subsidiariteitsoogpunt van belang zijn. Aan de hand van deze lijst formuleert de Stuurgroep voor subsidiariteit dan zijn voorstel voor het CvDR-werkprogramma inzake subsidiariteit, dat aan het bureau ter goedkeuring wordt voorgelegd.

Op basis van dit werkprogramma zal de administratie van het CvdR een intern systeem voor vroegtijdige waarschuwing ontwikkelen om te zorgen voor een adequaat toezicht op EU-wetgevingsvoorstellen en initiatieven van niet-wetgevende aard met mogelijke impact op de subsidiariteit waarbij een optreden van het CvdR vereist zou kunnen zijn. Zodra deze gevallen zijn vastgesteld, wordt er binnen het CvdR, met deelname van alle relevante politieke en administratieve actoren, een proces in gang gezet dat moet leiden tot de vaststelling en planning van de activiteiten op het gebied van subsidiariteitstoezicht in de loop van het jaar, zowel voorafgaande aan de goedkeuring door de Commissie van haar voorstellen als daarna.

Om te waarborgen dat onder het beginsel over het algemeen hetzelfde wordt verstaan en de EU-voorstellen op een consistente wijze worden beoordeeld, houdt het CvdR zich inhoudelijk strikt aan het in de Verdragen bepaalde⁶, nl. dat de Unie op de gebieden die niet onder haar exclusieve

⁵ Effectbeoordelingsraadplegingen, gerichte en open raadplegingen, gebruik van het Actieplan en gebruik van het REGPEX, zie par. 2.3.

⁶ Zie artikel 5 (3) VEU.

bevoegdheid vallen, alleen optreedt indien dit echt noodzakelijk wordt geacht en een duidelijke toegevoegde waarde biedt. Omdat Protocol Nr. 2 in zijn huidige vorm echter niet voorziet in concrete criteria aan de hand waarvan kan worden beoordeeld of er sprake is van een schending van het subsidiariteitsbeginsel, verlaat het CvDR zich nog altijd op zijn eigen standaardformulier voor de beoordeling van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel⁷. Hierin wordt verwezen naar de criteria die zijn vastgelegd in het eerdere Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid (Protocol Nr. 30 bij het Verdrag van Amsterdam). Dit standaardformulier beperkt zich niet tot het thema subsidiariteit⁸, maar benadrukt ook de noodzaak om al aan het begin van de subsidiariteitsanalyse het soort bevoegdheid en de rechtgrondslag voor een EU-optreden vast te leggen en legt tevens de link naar het evenredigheidsbeginsel⁹, terwijl er tegelijk op wordt gewezen hoe belangrijk het is om bij de beoordeling van EU-initiatieven rekening te houden met aspecten op het gebied van "betere wetgeving".

2.3 Uitvoeringsinstrumenten: het Netwerk Subsidiariteitstoezicht en zijn deskundigengroep

Het in 2007 opgerichte Netwerk Subsidiariteitstoezicht (NST) is uitgegroeid tot een solide instrument, dat eind 2012 141 partners omvatte¹⁰. In 2012 is het ledenbestand opnieuw uitgebreid en is de representatieve basis nog breder geworden, m.n. wat de regionale parlementen betreft (het parlement van de deelstaat Saksen-Anhalt en het parlement van Hamburg zijn toegetreden, evenals de regionaal van de Canarische eilanden en de conferentie van de voorzitters van de Italiaanse regionale parlementen), terwijl ook de Nederlandse gemeenten nu sterker vertegenwoordigd zijn via hun overkoepelende vereniging (VNG). De NST omvat op dit moment lokale en regionale overheden uit alle EU-lidstaten, behalve Estland. Het ondersteunt alle activiteiten van het CvDR op het gebied van subsidiariteitstoezicht doordat het de rapporteurs en leden van het CvDR voorziet van kwalitatief hoogstaand materiaal op het gebied van subsidiariteit, zodat adequate subsidiariteitsbeoordelingen kunnen worden opgenomen in de adviezen van het CvDR.

Hoewel er tweemaal per jaar een informatiebulletin over subsidiariteit (*Subsidiarity Newsletter*) wordt gepubliceerd en de partners de gelegenheid hebben om elkaar in de loop van het jaar verschillende keren te ontmoeten, opereert het Netwerk vnl. via zijn website, waarvan een onderdeel is gewijd aan regio's met wetgevende bevoegdheden, met bijzondere nadruk op het systeem voor vroegtijdige waarschuwing: REGPEX. Het belangrijkste werkinstrument waarover CvDR-rapporteurs bij de voorbereiding van ontwerpadviezen beschikken, is de raadpleging van NST-partners (die ofwel "open" is, d.w.z. gebaseerd op spontane bijdragen van partners, of "gericht", d.w.z. plaatsvindend op

⁷ In te zien via www.cor.europa.eu/subsidiarity, onder "Subsidiarity Toolkit". Het standaardformulier werd ontwikkeld in 2007 en is daarna nog verfijnd door de administratie van het CvDR. Het wordt erkend door o.m. de DG's van de Europese Commissie en gebruikt door een aantal institutionele partners (zie bijv. de richtsnoeren van de Europese Commissie voor effectbeoordeling, SEC(2009) 92, en het verslag van de Commissie over subsidiariteit en evenredigheid (Zestiende verslag "De wetgeving verbeteren", 2008), COM(2009) 504 final).

⁸ Met de bedoeling een antwoord te geven op de vraag "Dient de EU op te treden?"

⁹ Met de bedoeling een antwoord te geven op de vraag "Hoe dient de EU op te treden?", ook in het geval dat er sprake is van een exclusieve bevoegdheid van de EU.

¹⁰ Zie volledige lijst van partners per 31 december 2012 in Bijlage 1.

initiatief van de rapporteur). Raadplegingen in het kader van effectbeoordelingen tijdens de prelegislatieve fase zijn een andere manier om in samenwerking met de Europese Commissie de gevolgen van bepaalde Commissievoorstellen voor de lokale en regionale overheden in te schatten en te voorkomen dat er zich in een later stadium problemen met de subsidiariteit voordoen. Het actieprogramma, dat de mogelijkheid biedt om werkgroepen van vijf à tien partners op te richten, dient als aanvulling op de raadplegingen. Hiermee kunnen bepaalde beleidsterreinen beter en gedetailleerder in beeld worden gebracht.

Het allerbelangrijkste nieuwe instrument in de herziene strategie betreft echter de oprichting van een groep lokale en regionale deskundigen op het gebied van subsidiariteit, bedoeld ter ondersteuning van de activiteiten van de Stuurgroep voor subsidiariteit en de advieswerkzaamheden van het CvdR in het algemeen. De deskundigengroep zal materiaal aandragen voor het jaarlijkse werkprogramma inzake subsidiariteit en waar nodig ter beschikking staan aan de rapporteurs en de CvdR-commissies.

3. De strategie in de praktijk: toezicht vooraf, verbeterde prioritering, nauwere samenwerking met regionale parlementen en regeringen

De in mei 2012 goedgekeurde herziene strategie werd in de daaropvolgende maanden in praktijk gebracht, waarbij onderstaande mijlpalen te noteren vielen.

3.1 Oprichting van de Stuurgroep voor subsidiariteit en de deskundigengroep subsidiariteit

De Stuurgroep voor subsidiariteit werd opgericht in september 2012. Ze bestaat uit één lid per fractie: Jean-François Istasse (BE/PSE), Mark Hendrickx (BE/AE), Graham Tope (UK/ALDE) en Michael Schneider (DE/EVP), die fungeert als de voorzitter en coördinator van het Netwerk Subsidiariteitstoezicht. De Stuurgroep is op 30 november 2012 voor de eerste keer bijeengekomen, maar was al eerder, meteen nadat de 16 leden van de deskundigengroep subsidiariteit waren benoemd, begonnen met haar werkzaamheden.

De deskundigengroep, bestaande uit 16 lokale en regionale specialisten op het gebied van subsidiariteit, is voor de eerste keer bijeengekomen op 25 oktober 2012. Doel was om uit het kort daarvoor door de Europese Commissie gepubliceerde werkprogramma 2013 die initiatieven te selecteren die vanuit subsidiariteitsoogpunt met voorrang zouden moeten worden gemonitord. De presentatie van het werkprogramma door functionarissen van de Commissie werd gevolgd door een debat op grond waarvan de deskundigengroep een aantal initiatieven heeft kunnen identificeren die voldoen aan de volgende drie cumulatieve criteria: de initiatieven moeten (1) van onmiskenbaar politiek belang zijn voor de lokale en regionale overheden; (2) betrekking hebben op bevoegdheden van de lokale en regionale overheden; en (3) een potentiële subsidiariteitsdimensie hebben.

3.2 Voorbereidingen voor een CvdR-werkprogramma inzake subsidiariteit 2013

De door de deskundigengroep opgestelde lijst diende voor de Stuurgroep voor subsidiariteit als een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van een voorlopig CvdR-werkprogramma inzake subsidiariteit, dat uiteindelijk op 30 januari 2013 door het bureau werd goedgekeurd. Bij de activiteiten die het CvdR in 2013 op het gebied van subsidiariteitstoezicht gaat ontplooiën, zal de focus liggen op vijf geselecteerde prioriteiten¹¹. Overigens zij opgemerkt dat flexibiliteit hierbij van cruciaal belang is, en dat de prioriteiten in de loop van het jaar kunnen worden herzien naar gelang de institutionele kalender of de aard van de initiatieven zelf die men nog niet volledig kon kennen op het moment dat de prioriteiten werden geselecteerd.

3.3 REGPEX - REGIONAL Parliamentary Exchange

REGPEX is onderdeel van het bestaande Netwerk Subsidiariteitstoezicht en staat open voor de parlementen en regeringen van regio's die wetgevende bevoegdheden hebben. De bedoeling ervan is om deze regio's ondersteuning te bieden bij hun subsidiariteitstoezicht, met name in de context van het sinds het Verdrag van Lissabon van kracht geworden systeem voor vroegtijdige waarschuwing en hun mogelijke raadpleging door de nationale parlementen. REGPEX is sinds februari 2012 operationeel. Het is gemodelleerd naar het voorbeeld van en sluit aan op IPEX¹², het Platform voor interparlementaire uitwisseling van EU-informatie, dat bedoeld is voor de nationale parlementen.

3.3.1 Belangrijkste functies

REGPEX beschikt over een zoekmachine die EU-initiatieven linkt aan de analyses die de regionale parlementen en regeringen hiervan gemaakt hebben. Het biedt ook rechtstreeks toegang tot belangrijke bronnen van informatie die kunnen dienen als ondersteuning bij het opstellen van subsidiariteitsanalyses, zoals de effectbeoordelingen van de Europese Commissie. Het is een instrument dat kan worden gebruikt om prioriteiten voor subsidiariteitstoezicht te selecteren. Via speciale vroegtijdige-waarschuwingdossiers ("early warning files") wordt achtergrondinformatie over geselecteerde initiatieven geboden. Het gaat hier om gecoördineerde exercities waarbij regionale parlementen en regeringen worden uitgenodigd om hun standpunten te delen en kenbaar te maken tijdens de acht weken durende fase van vroegtijdige waarschuwing. Een dergelijk dossier werd in 2012 samengesteld m.b.t. de ontwerprichtlijnen inzake overheids- en concessieopdrachten (COM(2011) 895, 896 en 897). In de context van deze dossiers werden de bijdragen van regionale parlementen en regeringen geanalyseerd en samengevat in een analyseverslag, bestemd voor de CvdR-rapporteur.

¹¹ Het gaat om vier initiatieven die in het werkprogramma 2013 van de Commissie zijn opgenomen (Initiatief inzake e-factorering op het gebied van openbare aanbestedingen, Blauwe gordel – eengemaakte markt voor zeevervoer, Herziening van het EU-afvalbeleid en –wetgeving en Evaluatiekader voor milieu, klimaat en energie om veilige, zekere en onconventionele winning van koolwaterstoffen mogelijk te maken) alsmede om Stedelijke mobiliteit.

¹² www.ipex.eu.

3.3.2 Van databestand naar netwerk

REGPEX dient ook als platform voor coördinatie tussen regio's in de EU. Eind 2012 maakten van de in totaal 74 EU-regio's met wetgevende bevoegdheden 39 parlementen en 28 regeringen deel uit van dit netwerk. Gedetailleerde profielen van de 74 regionale parlementen met de bijbehorende contactgegevens zullen binnenkort online worden gezet. Deze profielen zullen worden gepresenteerd m.b.v. een kartering van EU-regio's. De komende maanden zal er een systeem van regionale REGPEX-correspondenten worden uitgetest.

Vertegenwoordigers van regionale parlementen en regeringen in REGPEX zijn voor het eerst op 12 december 2012 bijeengekomen om, in tegenwoordigheid van vertegenwoordigers van de Europese Commissie, het Europees Parlement en IPEX, het functioneren van het databestand te beoordelen, feedback van de gebruikers te verzamelen en de gedachten te laten gaan over toekomstige ontwikkelingen. Tijdens de bijeenkomst werd één ding duidelijk: REGPEX mag niet zomaar worden beschouwd worden als een technisch gegevensbestand. Regionale parlementen en regeringen willen heel graag dat hun stem wordt gehoord in het wetgevende proces van de EU en in dit verband wordt REGPEX zonder meer gezien als een effectief instrument met veel mogelijkheden voor het vlot uitwisselen van informatie en de coördinatie van werkzaamheden. Het platform is ook door de andere Europese instellingen met instemming begroet. Met name de Europese Commissie krijgt zo direct via de regio's bijdragen op het gebied van subsidiariteit aangeleverd, die waardevolle informatie bevatten, ook al is er in de Verdragen geen rechtsgrondslag te vinden die het mogelijk maakt om een en ander formeel te integreren in het wetgevingsproces. In dit opzicht zou REGPEX een interessant aanspreekpunt kunnen zijn. Daarnaast zou het kunnen dienen als een nuttig instrument om de uitwisseling van informatie tussen nationale en regionale parlementen te vergemakkelijken.

Het CvdR zal in 2013 doorgaan met zijn inspanningen om dit instrument te ontwikkelen en de regionale parlementen en regeringen aan te moedigen, hun standpunten uit te wisselen en kenbaar te maken in het kader van REGPEX.

3.4 Raadplegingen

In 2012 zijn de raadplegingen via de website van het Netwerk Subsidiariteitstoezicht voortgezet. Gerichte raadplegingen worden in gang gezet op verzoek van CvdR-rapporteurs en kunnen sinds mei 2012 ook plaatsvinden op initiatief van de Stuurgroep voor subsidiariteit. Er zijn in 2012 twee van dit soort raadplegingen gehouden: de eerste had betrekking op de *Financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen* (COM (2011) 659), werd aangevraagd door rapporteur Ivan Žagar (SI/EVP) en vond plaats tussen 29 november 2011 en 15 januari 2012, terwijl de tweede betrekking had op de mededeling van de Europese Commissie *Meer voordelen door EU-milieumaatregelen: vertrouwen kweken door de kennis en de reactiecapaciteit te verbeteren* (COM(2012) 95) en vond plaats tussen 25 mei en 6 juli 2012 in het kader van de voorbereiding van het advies *De ontwikkeling van een 7^e*

milieuactieprogramma (MAP) met het oog op een betere tenuitvoerlegging van de EU-milieuwetgeving, opgesteld door rapporteur Nilgun Canver (UK/PSE)¹³.

Daarnaast kunnen ook door Netwerkpartners eigen subsidiariteitsanalyses van eender welk EU-voorstel worden gepresenteerd. Deze worden gepubliceerd op de website en eventueel doorgestuurd naar de CvdR-rapporteur die hiermee bezig is.

De eerste raadpleging van de deskundigengroep subsidiariteit werd eind 2012 georganiseerd. Het ging hier in feite niet om een EU-voorstel, maar om een aanvraag van de heer Franz Schausberger (AT/EVP), die was aangewezen als rapporteur voor het initiatiefadvies *Devolutie in de Europese Unie en de plaats van lokale en regionale autonomie in de EU-beleidsvorming en –uitvoering*. De raadpleging vond plaats tussen 21 november 2012 en 3 januari 2013¹⁴.

Ten slotte heeft het CvdR samengewerkt met de Europese Commissie in het kader van de voorbereiding van de effectbeoordeling m.b.t. het 4e spoorwepakket. Eerst heeft de Europese Commissie het initiatief genomen voor een raadpleging van de lokale en regionale overheden via de netwerken en platforms van het CvdR, waaronder het NST, en daarna heeft het CvdR zijn eigen vragen over dit onderwerp voorgelegd aan de lokale en regionale overheden (tussen 11 mei 2012 en 21 juni 2012). Hoewel de raadplegingsprocedure snel moest worden afgehandeld en er weinig tijd was om te reageren, zijn er toch elf bijdragen van overheden uit zeven verschillende lidstaten binnengekomen¹⁵. Alle bijdragen zijn, samen met een verslag van de raadpleging, doorgestuurd naar de Europese Commissie.

3.5 NST-actieprogramma

In 2009 is, in het verlengde van de 4e Subsidiariteitsconferentie, een begin gemaakt met het actieprogramma van het Netwerk Subsidiariteitstoezicht, dat bedoeld is om de lokale en regionale overheden aan te moedigen tot de identificatie en uitwisseling van beste praktijken bij de verwezenlijking van de EU-beleidsdoelstellingen in de geest van het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bijzondere aandacht is voor de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties. Het vult de NST-activiteiten aan door afzonderlijke EU-beleidsterreinen één jaar lang te analyseren vanuit subsidiariteitsperspectief.

In 2012 heeft het Netwerk zich in zijn actieprogramma in de eerste plaats gericht op het nieuwe TEN-T-beleid. Met het oog op een analyse van dit beleidsterrein vanuit het perspectief van subsidiariteit en multilevel governance is er door de gemeente Göteborg en de regio Västra Götaland een groep met vertegenwoordigers van de lokale en regionale overheden opgericht. Deze groep is in december 2011 voor het eerst bijeengekomen en heeft tijdens zijn tweede vergadering, die eind februari 2012 werd

¹³ Verslagen van de raadplegingen worden gepubliceerd op de website van het Netwerk Subsidiariteitstoezicht, www.cor.europa.eu/subsidiarity (onder "Activities", daarna "Consultations" aanklikken).

¹⁴ Idem.

¹⁵ Idem.

gehouden, van gedachten gewisseld met de heren Ivan Žagar (SI/EVP), Väino Hallikmäki (EE/ALDE) en Uno Silberg (EE/AE), leden van de commissie COTER.

De werkgroep heeft een rapport opgesteld waarin een analyse wordt gegeven van het nieuwe TEN-T-beleid vanuit het perspectief van subsidiariteit en multilevel governance, en waarin een aantal beste praktijken door de leden van de groep worden gepresenteerd. Bovendien worden er een aantal beleidsconclusies getrokken die een beeld geven van datgene wat de lokale en regionale overheden denken over het nieuwe TEN-T-beleid en de gevolgen daarvan. Enkele van deze conclusies werden gepresenteerd tijdens een aan het thema subsidiariteit gewijde workshop in het kader van de Open Days van 10 oktober 2012. De workshop stond onder leiding van Michael Schneider (DE/EVP), coördinator van het Netwerk Subsidiariteitstoezicht, terwijl er spreekbeurten werden gehouden door de heer Ismail Ertug (lid van het EP, DE/PSE), de heer Jean-Eric Paquet (directeur van het Europees Mobiliteitsnetwerk, DG MOVE), de twee betreffende rapporteurs van het CvdR - de heer Bernard Soulage (FR/PSE) en de heer Ivan Žagar (SI/EVP) - de heer Johan Nyhus (locoburgemeester van Göteborg), mevrouw Mimmi von Troil (lid van de regioraad van Västra Götaland) en mevrouw Anna Livieratou (vertegenwoordigster van het uitvoerend agentschap voor het TEN-T).

Het was de eerste keer dat het actieprogramma ruimte bood voor een directe uitwisseling van gedachten met CvdR-leden en de leden van de groep in de gelegenheid stelde om nauw samen te werken met de rapporteurs van het CvdR.

4. Subsidiariteit in CvdR-adviezen

Het CvdR heeft in 2012 71 adviezen goedgekeurd¹⁶. Hiervan bevatte 70% (49 adviezen) een expliciete verwijzing naar het subsidiariteitsbeginsel (overeenkomstig art. 51(2) van het reglement van orde van het CvdR), terwijl 43% van de adviezen duidelijk stelling nam t.a.v. van de vraag of het initiatief in overeenstemming was met het beginsel.

Ongeveer de helft van de adviezen waarin niet werd verwezen naar het subsidiariteitsbeginsel (22), betrof een initiatief van niet-wetgevende aard (mededeling, groenboek of verslag), een initiatiefadvies (opgesteld op instigatie van het CvdR zelf) of een verkennend advies (speciaal aangevraagd door de Europese Commissie); de twee laatstgenoemde soorten adviezen hadden dus geen specifiek referentiedocument. Daarentegen hadden 6 van de adviezen die niet in overeenstemming waren met art. 51(2) van het reglement van orde, betrekking op wetgevingsvoorstellen op beleidsterreinen waar raadpleging van het CvdR verplicht is, d.w.z. voorstellen die voldoen aan de formele criteria op grond waarvan het CvdR een beroep tot nietigverklaring kan instellen.

De volgende door het CvdR in 2012 goedgekeurde adviezen verdienen speciale vermelding vanwege hun belang uit subsidiariteitsoogpunt (in sommige gevallen wordt bezorgdheid uitgesproken of een voorstel wel in overeenstemming is met de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, of wordt zelfs een daadwerkelijke schending ervan geconstateerd): het initiatiefadvies *Een vervolg op het*

¹⁶

Zie Bijlage 2 voor een overzicht van de adviezen die werden goedgekeurd tussen 1 januari en 31 december 2012.

witboek van het Comité van de Regio's: bouwen aan een Europese cultuur van multilevel governance (CdR 273/2011); advies over het Voorstel voor een algemene verordening over de fondsen van het gemeenschappelijk strategisch kader (CdR 4/2012); advies over het Voorstel voor een verordening inzake het EFRO (CdR 5/2012); advies over het Voorstel voor een verordening inzake het ESF (CdR 6/2012); advies over de Herziening van de TEN-T-richtsnoeren en de Connecting Europe Facility (CdR 648/2012); advies over het Luchthavenpakket (CdR 649/2012); advies over het 7^e milieuactieprogramma (CdR 1119/2012); advies over het Pakket Overheidsopdrachten (CdR 99/2012); advies over het Pakket gegevensbescherming (CdR 625/2012), en het advies over De terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten (CdR 1185/2012)¹⁷.

Het jaar 2012 heeft een aanzienlijke stijging van het aantal adviezen (42) over wetgevingsvoorstellen te zien gegeven, wat een voortzetting betekent van de reeds in 2011 waargenomen trend. Meer dan de helft van deze adviezen betrof initiatieven op beleidsterreinen zonder exclusieve bevoegdheden waarop het CvDR verplicht dient te worden geraadpleegd. Daarnaast kan men een in vergelijking met 2011 gestage toename van het aantal gevallen constateren waarin het CvDR in zijn adviezen bezorgheid uit over de naleving van het subsidiariteitsbeginsel of zelfs de vinger legt op bepalingen in ontwerpvoorstellen die een schending van dit beginsel inhouden.

Zoals ook reeds bleek in de voorbijaande jaren, wordt subsidiariteit onbetwistbaar steeds meer een referentiepunt bij het opstellen van adviezen. Niettemin zij erop gewezen dat op grond van de nieuwe prerogatieven en verantwoordelijkheden van het CvDR *alle* adviezen over wetgevingsvoorstellen op beleidsterreinen met verplichte raadpleging systematisch dienen in te gaan op de vraag of het subsidiariteitsbeginsel is nageleefd.

De toezichthoudende rol van de onlangs opgerichte Stuurgroep voor subsidiariteit zal naar verwachting de verwijzingen naar subsidiariteit in CvDR-adviezen kwalitatief ten goede komen. Hierdoor kunnen rapporteurs opmerkzaam worden gemaakt op mogelijke tekortkomingen en kunnen er wijzigingsvoorstellen worden ingediend t.a.v. ontwerpadviezen die ter goedkeuring worden voorgelegd aan de voltallige vergadering, teneinde de subsidiariteit nog eens extra onder de aandacht te brengen. De leden van de Stuurgroep hebben tot nu toe één keer gebruik gemaakt van deze mogelijkheid en wel toen ze, met steun van de rapporteur, een wijzigingsvoorstel indienden m.b.t. het advies over de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten (CdR 1185/2012).

17

Zie Bijlage 3 voor meer details over elk van deze CvDR-adviezen.

5. Conclusies

In 2012 heeft het subsidiariteitstoezicht bij het CvdR duidelijk een nieuwe impuls gekregen met de lancering van een nieuwe strategie. Steunend op een aantal betrouwbare monitoringinstrumenten heeft het CvdR opnieuw invulling weten te geven aan zijn omvattende aanpak, waarbij subsidiariteitstoezicht wordt gezien als iets wat gedurende het gehele besluitvormingsproces dient plaats te vinden. Het heeft zijn samenwerking met de Europese instellingen versterkt – met name in het kader van de samenwerkingsovereenkomst met de Europese Commissie – evenals met andere instellingen die betrokken zijn bij subsidiariteitscontroles van EU-initiatieven, zoals nationale en regionale parlementen. In zijn adviezen heeft het CvdR steeds meer aandacht besteed aan de vraag of EU-wetsvoorstellen wel in overeenstemming zijn met het subsidiariteitsbeginsel en doet het aanbevelingen ter verbetering van de wetgeving.

Het werkprogramma inzake subsidiariteit 2013 betekent de allereerste systematische poging om vooraf toezicht uit te oefenen op EU-initiatieven. Met begeleidende steun van de Stuurgroep voor subsidiariteit en met medewerking van lokale en regionale subsidiariteitsdeskundigen binnen de deskundigengroep subsidiariteit zal dit programma het CvdR zeker in staat stellen om zich nog beter te kwijten van zijn verantwoordelijkheden op dit terrein, zulks in het belang van alle EU-burgers.

Er zal nog een zekere tijd overheen gaan voordat de nieuwe governancestructuur en de nieuwe monitoringinstrumenten optimaal gaan functioneren. De in 2013 in samenwerking met de Duitse Bundesrat in Berlijn te organiseren 6^e Subsidiariteitsconferentie zal een goede gelegenheid bieden om een evaluatie uit te voeren. Europese, nationale, regionale en lokale instellingen zullen worden uitgenodigd om mee te discussiëren over de rol van het subsidiariteitsbeginsel en de gevolgen ervan voor het Europese wetgevingsproces sinds het van kracht worden van het Verdrag van Lissabon.

Het feit dat de eerstvolgende Subsidiariteitsconferentie in samenwerking met en in de vergaderzalen van de Bundesrat zal worden georganiseerd, is een duidelijk signaal. De nationale parlementen en het Comité van de Regio's zullen, als door de Verdragen aangewezen bewakers van het subsidiariteitsbeginsel, hun krachten moeten bundelen om de initiatieven van de EU vanuit hun respectieve invalshoeken te belichten. Het CvdR wil zich hiervoor sterk maken en op de conferentie zal worden bekeken welke wegen hiertoe kunnen worden bewandeld.

*

* *

Bijlage 1

Lijst van partners
Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht van het CvDR

141 partners op 31 december 2012

Parlementen of assemblees die regio's met wetgevingsbevoegdheid
vertegenwoordigen

Parlement van de deelstaat Neder-Oostenrijk	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Burgenland	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Karinthië	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Tirol	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Vorarlberg	Oostenrijk
Vlaams Parlement	België
Waals Parlement	België
Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	België
Parlement van de Franse Gemeenschap	België
Parlement van Åland	Finland
Parlement van de deelstaat Beieren	Duitsland
Parlement van de deelstaat Baden-Württemberg	Duitsland
Parlement van de deelstaat Hessen	Duitsland
Parlement van de deelstaat Noordrijn-Westfalen	Duitsland
Parlement van de deelstaat Nedersaksen	Duitsland
Parlement van de deelstaat Saksen-Anhalt	Duitsland
Parlement van de deelstaat Sleeswijk-Holstein	Duitsland
Parlement van de deelstaat Thüringen	Duitsland
Parlement van de stadstaat Hamburg	Duitsland
Wetgevende vergadering van de regio Emilia-Romagna	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Marche	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Sardinië	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Toscane	Italië
Wetgevende vergadering van de autonome provincie Trente	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Friuli – Venezia Giulia	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Abruzzes	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Calabrië	Italië
Wetgevende vergadering van de regio Piemonte	Italië

Wetgevende vergadering van de Azoren	Portugal
Wetgevende vergadering van Madeira	Portugal
Wetgevende vergadering van Asturië	Spanje
Regionaal parlement van Baskenland	Spanje
Regionaal parlement van de Canarische Eilanden	Spanje
Regionaal parlement van Catalonië	Spanje
Regionaal parlement van Extremadura	Spanje
Regionaal parlement van Galicië	Spanje
Regionaal parlement van Navarra	Spanje
Nationale vergadering van Wales	Verenigd Koninkrijk
Assemblee van Noord-Ierland (NIA)	Verenigd Koninkrijk

**Regeringen of uitvoerende organen die regio's met wetgevingsbevoegdheid
vertegenwoordigen**

Regering van de deelstaat Neder-Oostenrijk	Oostenrijk
Gemeentebestuur van Wenen	Oostenrijk
Regering van de deelstaat Stiermarken	Oostenrijk
Regering van de deelstaat Vorarlberg	Oostenrijk
Regering van de deelstaat Opper-Oostenrijk	Oostenrijk
Vlaamse regering	België
Regering van de deelstaat Beieren	Duitsland
Regering van de deelstaat Hessen	Duitsland
Regering van de deelstaat Nedersaksen	Duitsland
Regering van de deelstaat Saksen	Duitsland
Regering van de deelstaat Rijnland-Palts	Duitsland
Senaat van de stadstaat Hamburg	Duitsland
Regering van de regio Abruzzes	Italië
Regering van de provincie Bolzano/Bozen – Zuid-Tirol	Italië
Regering van de regio Lombardije	Italië
Regering van de regio Piemonte	Italië
Regering van de regio Veneto	Italië
Regering van de regio Emilia-Romagna	Italië
Regionale regering van de Azoren	Portugal
Regionale regering van Madeira	Portugal
Baskische regering	Spanje
Regering van de Canarische Eilanden	Spanje
Regering van de regio Galicië	Spanje
Regering van de regio Madrid	Spanje
Regering van de regio Valencia	Spanje
Regering van de regio Murcia	Spanje
Regering van de regio Asturië	Spanje
Schotse regering	Verenigd Koninkrijk

Lokale of regionale overheden zonder wetgevingsbevoegdheid

Stad Sofia	Bulgarije
Stad Zlín	Tsjechië
Raad van de regio Auvergne	Frankrijk
Gemeente Duinkerken	Frankrijk
Algemene Raad van Eure	Frankrijk
Stad Augsburg	Duitsland
Gemeente Erlangen	Duitsland
Gemeente Patras	Griekenland
Stad Boedapest	Hongarije
Provincie Alesandria	Italië
Gemeente Radviliškis	Litouwen
Provinciebestuur van Flevoland	Nederland
Twente Netwerkstad – (gemeenten Almelo, Borne, Hengelo, Enschede en Oldenzaal)	Nederland
Provincie Overijssel	Nederland
Stad Łódź	Polen
Bestuur van de regio Łódź	Polen
Bestuur van de regio Groot-Polen	Polen
Parlement van de regio Pommeren	Polen
Bestuur van de regio Mazovië	Polen
Bestuur van de regio Silezië	Polen
Stad Tavira	Portugal
Stad Hunedoara	Roemenië
Raad van het district Galați	Roemenië
Regering van de autonome regio Košice	Slowakije
Autonome regio Nitra	Slowakije
Stad Izola	Slovenië
Provincieraad Barcelona	Spanje
Autonome stad Ceuta	Spanje
Stad Madrid	Spanje
Gothenburg	Zweden
District Västra Götaland	Zweden
Bestuur van de regio Skåne	Zweden

Verenigingen van regionale en/of lokale overheden

Arco latino	Europese vereniging
Assemblee van Europese regio's	Europese vereniging
Vereniging van Europese grensregio's	Europese vereniging
Conferentie van Europese regionale wetgevende vergaderingen (CALRE)	Europese vereniging
Raad van Europese gemeenten en regio's (CEMR)	Europese vereniging
Eurocities	Europese vereniging
REGLEG	Europese vereniging
Oostenrijkse Conferentie van gouverneurs van deelstaten	Oostenrijk
Unie van Cypriotische gemeenten	Cyprus
Deense regio's	Denemarken
Lokaal bestuur Denemarken	Denemarken
Vereniging van Finse lokale en regionale overheden	Finland
Vereniging van burgemeesters en gekozen vertegenwoordigers van Lozère	Frankrijk
Conferentie van steden in de Atlantische boog	Frankrijk
Vereniging van Franse regio's	Frankrijk
Duitse Vereniging van steden en gemeenten	Duitsland
Duitse Vereniging van districten	Duitsland
Vereniging van prefecturen van Griekenland (ENAE)	Griekenland
Italiaanse afdeling van de Raad van Europese gemeenten en regio's (AICCRE)	Italië
Conferentie van voorzitters van de Italiaanse regionale parlementen	Italië
Unie van Italiaanse provincies (UPI)	Italië
Letse Vereniging van lokale en regionale besturen	Letland
Litouwse Vereniging van lokale overheden	Litouwen
Interprovinciaal Overleg Nederland (IPO)	Nederland
Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG)	Nederland
Vereniging van Roemeense gemeenten	Roemenië
Vereniging van Roemeense steden	Roemenië
Nationale Unie van districtsraden	Roemenië
Vereniging van Aragonese gemeenten	Spanje
Federatie van provincies en gemeenten van Extremadura	Spanje
Vereniging van Zweedse lokale en regionale overheden (SALAR)	Zweden
Conventie van Schotse lokale overheden (COSLA)	Verenigd Koninkrijk

Nationale CvdR-delegaties

Ierse CvdR-delegatie	Ierland
Luxemburgse CvdR-delegatie (Syvicol)	Luxemburg
Maltese CvdR-delegatie	Malta
Roemeense CvdR-delegatie	Roemenië
CvdR-delegatie van het Verenigd Koninkrijk (LGA)	Verenigd Koninkrijk

Nationale parlementen

Bondsraad van Oostenrijk (Bundesrat)	Oostenrijk
Franse Senaat	Frankrijk
Griekse Parlement	Griekenland
Italiaanse Senaat	Italië
Portugese Parlement	Portugal

Bijlage 2: overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

CvdR-commissie	Aantal adviezen uitgebracht in de periode 1 januari – 31 december 2012	Aantal adviezen over wetgevingsvoorstellen	Aantal adviezen met een expliciete verwijzing naar subsidiariteit (artikel 51, lid 2)*	Aantal adviezen met een beoordeling van de naleving van het subsidiariteitsbeginsel	Raadpleging van het Netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Aantal adviezen over een beleidsgebied van verplichte CvdR-raadpleging	
						Wetgevingsvoorstellen	Niet-wetgevende initiatieven
CIVEX	12	5	10	3	1	0	0
COTER	14	10	9	6	1	10	2
ECOS	13	9	8	5	3	2	1
EDUC	10	7	10	8	0	4	2
ENVE	12	4	9	7	3	4	7
NAT	9	6	3	2	0	2	1
BUDG	1	1	0	0	0	0	0
TOTAAL	71	42	49	31	8	22	13

* Artikel 51, lid 2, van het reglement van orde van het CvdR dat op 10 januari 2010 in werking is getreden: "De adviezen van het Comité bevatten een specifieke verwijzing naar de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid".

CIVEX

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ¹⁸	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel ?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid / betere regelgeving?
Initiatiefadvies CdR 273/2011 fin (CIVEX)	16 februari 2012	Een vervolg op het witboek van het Comité van de Regio's: Bouwen aan een Europese cultuur van multilevel governance	neen	neen	neen	n.v.t. ¹⁹	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 274 final van 18 mei 2011 COM(2011) 275 final van 18 mei 2011 COM(2011) 276 final van 18 mei 2011 CdR 197/2011 fin (CIVEX)	16 februari 2012	Advies over het slachtofferpakket	ja	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid)

¹⁸ Tijdens de wetgevingsprocedure

¹⁹ In het advies wordt een evaluatie gemaakt van multilevel governance in Europa; het subsidiariteitsbeginsel is dan ook een algemeen aandachtspunt en een onderzoek naar de naleving ervan is niet relevant.

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ¹⁸	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel ?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 455 final CdR 199/2011 fin (CIVEX)	15 februari 2012	De vernieuwde Europese integratieagenda	neen	neen	ja ²⁰	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 637 final van 13 oktober 2011 CdR 364/2011 fin (CIVEX)	16 februari 2012	Het effect van het EU-ontwikkelingsbeleid vergroten: een agenda voor verandering	neen	neen	neen	neen	ja (beter bestuur)
COM(2011) 666 final CdR 365/2011 fin (CIVEX)	3 mei 2012	Advies over De uitbreidingsstrategie en belangrijkste uitdagingen 2011-2012 (mededeling)	neen	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit en multilevel governance)
COM(2011) 735 final CdR 10/2012 fin (CIVEX)	3 mei 2012	Advies over gezinshereniging (groenboek)	neen	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid en multilevel governance)
COM(2011) 743 final CdR 9/2012 fin (CIVEX)	18 juli 2012	Advies over de Mededeling van de Commissie over de totaalaanpak van migratie en mobiliteit	neen	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, betere regelgeving en multilevel governance)

20

Hoewel technisch buiten het bestek van een effectbeoordeling was deze raadpleging bedoeld om de Commissie (DG HOME) bijdragen te verschaffen van lokale en regionale overheden over de Tweede Europese Agenda inzake Integratie, die op dat moment werd uitgewerkt. Het verslag van de raadpleging is samen met alle ontvangen bijdragen aan de Europese Commissie toegestuurd via een brief van de secretaris-generaal van het CvdR d.d. 25 mei 2011. De resultaten van de raadpleging werden ook gebruikt door de heer Kalogeropoulos (EL/EVP) bij de voorbereiding van zijn ontwerpadvies.

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²¹	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 835 final CdR 11/2012 fin (CIVEX)	18 juli 2012	Advies over de Mededeling van de Commissie inzake versterkte solidariteit binnen de EU op het gebied van asiel – Een EU-agenda voor een betere verdeling van verantwoordelijkheid en meer wederzijds vertrouwen	neen	neen	neen	ja	ja (subsidiariteit, evenredigheid)
COM(2011) 749 final COM(2011) 750 COM(2011) 751 COM(2011) 752 COM(2011) 753 CdR 12/2012 fin (CIVEX)	18 juli 2012	Advies over Financiële instrumenten van de EU voor binnenlandse zaken	ja	neen	neen	neen	ja (betere regelgeving en multilevel governance)

²¹ Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ²²	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 758 COM(2011) 759 COM(2011) 884 CdR 13/2012 fin (CIVEX)	18 juli 2012	Advies over financiële instrumenten van de EU op het gebied van justitie en burgerschap	ja	neen, behoudens art. 168 (4) (veiligheidsmaatregelen voor volksgezondheid)	neen	ja (naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving)
COM(2011) 837, 838, 839, 840, 842, 843, 844, 865 final CdR 732/2012 (CIVEX)	9 oktober 2012	Advies over de rol van Europa in de wereld: een nieuwe aanpak voor de financiering van het externe optreden van de EU	ja	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011)293, 308 final COM(2012) 85 final CdR 1269/2012 (CIVEX)	10 oktober 2012	Advies over het pakket voor de bescherming van de legale economie	ja	neen	neen	ja	ja (subsidiariteit)

22

Tijdens de wetgevingsprocedure

COTER

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentie- document advies	Datum	Benaming	Wetgevings- voorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvDR- raadpleging noodzakelijk is ²³	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredig- heid/betere regelgeving?
COM(2011) 610 final CdR 371/2011 (COTER)	15 februari 2012	Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese Groepering voor territoriale samenwerking (EGTS), wat de verduidelijking, vereenvoudiging en verbetering van de oprichting en tenuitvoerlegging van dergelijke groeperingen betreft	ja	ja	neen	neen	ja (betere regelgeving en multilevel governance)

²³

Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ²³	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving?
COM(2011) 615 final CdR 4/2012 (COTER)	3 mei 2012	Advies over het voorstel voor een verordening over de fondsen van het gemeenschappelijk strategisch kader	ja	ja	neen	ja (geen naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 614 final CdR 5/2012 (COTER)	3 mei 2012	Advies over het voorstel voor een verordening inzake het EFRO	ja	ja	neen	ja (oproep aan de Europese Commissie om de ontwerpverordening te herzien en meer rekening te houden met de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen)	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving)
COM(2011) 607 final CdR 6/2012 (COTER)	3 mei 2012	Advies over het voorstel voor een verordening inzake het ESF	ja	ja	neen	ja (geen naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving)
COM(2011) 612 final CdR 7/2012 (COTER)	3 mei 2012	Advies over het voorstel voor een verordening inzake het Cohesiefonds	ja	ja	neen	neen	ja (subsidiariteit en multilevel governance)

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ²³	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving?
COM(2011) 650 final CdR 8/2012 (COTER)	3 mei 2012	Advies over de Herziening van het wetgevingskader voor TEN-T	ja	ja	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid)
verkennend advies CdR 650/2012 (COTER)	19 juli 2012	Advies over steden van de toekomst: groene en sociaal duurzame steden	neen	neen	neen	neen	ja (multi-level governance)
COM(2011) 611 final – 2011/0273 (COD) CdR 647/2012 (COTER)	19 juli 2012	Advies over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende specifieke bepalingen voor steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling ter verwezenlijking van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking"	ja	ja	neen	neen	ja (betere regelgeving)

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ²³	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving?
COM (2011) 665 en COM (2011) 659 CdR 648/2012 (COTER)	19 juli 2012	Advies over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot instelling van de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen	ja	ja	ja (gerichte raadpleging van 29 november 2011 tot 15 januari 2012, zoals in het advies aangegeven)	ja (naleving)	ja (subsidiariteit)
COM(2011) 823 final COM(2011) 828 final COM(2011) 824 final COM(2011) 827 final CdR 649/2012 (COTER)	19 juli 2012	Advies over het luchthavenpakket	ja	ja	neen	ja (geen naleving)	neen
COM(2012) 128 final CdR 1272/2012 (COTER)	10 oktober 2012	Advies over de herziene strategie van de Europese Unie voor het Oostzeegebied	neen	ja	neen	neen	ja (multilevel governance)
SWD(2012) 106 final CdR 1683/2012 (COTER)	29 november 2012	Advies over de gedragscode inzake partnerschap	neen	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid en multilevel governance)

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²³	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving?
CdR 1684/2012 (COTER)	29 november 2012	Advies over vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling	neen	ja ²⁴	neen	neen	ja (subsidiariteit)
COM(2012) 496 final CdR 2027/2012 (COTER)	29 november 2012	Advies over het gemeenschappelijk strategisch kader	ja	ja	neen (raadpleging van het Europa 2020-platform)	neen	ja (evenredigheid en multilevel governance)

²⁴

Wat economische, sociale en territoriale samenhang betreft; zal afhangen van de rechtsgrondslag van elk toekomstig wetgevingsvoorstel.

ECOS

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²⁵	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
Initiatiefadvies COM(2011) 594 final CdR 332/2011 (ECOS)	15 februari 2012	Een gemeenschappelijk stelsel van belasting op financiële transacties en tot wijziging van Richtlijn 2008/7/EG	ja	neen	neen	ja (naleving)	neen
Brief van de Commissie 28 oktober 2011 Verkennend advies CdR 333/2011 (ECOS)	15 februari 2012	Kinderarmoede	neen	ja	neen	neen	neen
Verkennd advies CdR 56/2012 (ECOS)	4 mei 2012	Advies over actief ouder worden: Innovatie – Slimme gezondheid - Hogere levenskwaliteit	neen	neen	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid en multilevel governance)
COM(2011) 609 final CdR 335/2011 (ECOS)	3 mei 2012	Advies over het EU-programma voor sociale verandering en innovatie	ja	ja	neen	neen	neen

²⁵

Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²⁵	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
Verkennd advies over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende <i>het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering (2014-2020)</i> COM(2011) 608 final CdR 334/2011 (ECOS)	3 mei 2012	Advies over het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering voor de periode 2014-2020	ja	ja	neen	neen	ja (multilevel governance)
COM(2011) 685 final COM(2011) 684 final COM(2011) 683 final COM(2011) 681 final CdR 14/2012 (ECOS)	19 juli 2012	Advies over het pakket Verantwoordelijke ondernemingen	ja	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving, administratieve rompslomp)
COM(2011) 897 final CdR 100/2012 (ECOS)	19 juli 2012	Advies over de gunning van concessieopdrachten	ja	neen	ja (eerst raadpleging vroegtijdig waarschuwingssysteem via REGPEX)	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving)

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²⁵	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 834 final CdR 98/2012 (ECOS)	9 oktober 2012	Advies over het programma ter bevordering van het concurrentievermogen van ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen (2014-2020)	ja	neen	neen	neen	neen
COM(2012) 55 final CdR 747/2012 (ECOS)	10 oktober 2012	Advies over het witboek – Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen	neen	neen	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid)
COM(2011) 895 & 892 final CdR 99/2012 (ECOS)	9 oktober 2012	Advies over het pakket Overheidsopdrachten	ja	neen	Ja (eerst raadpleging vroegtijdig waarschuwing systeem via REGPEX)	ja (geen naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving, administratieve rompslomp)
COM(2012) 209 final CdR 1528/2012 (ECOS)	29 november 2012	Advies over de modernisering van het EU-staatssteunbeleid	neen	neen	neen	neen	ja (betere regelgeving)

Referentiedocument advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²⁵	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2012) 131 final COM(2012) 130 final CdR 1185/2012 (ECOS)	29 november 2012	Advies over de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten	ja	neen ²⁶	ja ²⁷	ja (geen naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid)
COM(2012) 35 final CdR 1364/2012 (ECOS)	29 november 2012	Advies over het statuut van de Europese stichting (FE)	ja	neen	neen (nietemin publicatie van standpunten op REGPEX)	neen	ja (subsidiariteit, betere regelgeving)

²⁶ Afhankelijk van de door de Commissie gekozen rechtsgrondslag (art. 352 VWEU)

²⁷ Brief van 9 juli 2012 van de rapporteur aan de SMN-leden met het verzoek op een aantal vragen te antwoorden

EDUC

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentie- document advies	Datum	Benaming	Wetgevings- voorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvDR- raadpleging noodzakelijk is²⁸	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
Initiatiefadvies CdR 191/2011 (EDUC)	15 februari 2012	De toekomst van de Culturele Hoofdstad van Europa	neen	ja	neen	neen	ja (subsidiariteit)
COM(2011) 567 final CdR 290/2011 (EDUC)	16 februari 2012	Modernisering hoger onderwijs	neen	ja	neen	ja (naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid)
COM(2011) 788 final CdR 400/2011 (EDUC)	4 mei 2012	Advies over Erasmus voor iedereen – voorstel voor een verordening	ja	ja	neen	neen	ja (subsidiariteit, betere regelgeving)
COM(2011) 657 final CdR 399/2011 (EDUC)	4 mei 2012	Advies over trans- Europese telecommunicatie netwerken – voorstel voor een verordening	ja	ja	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid)

28

Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ²⁹	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 785 final CdR 401/2011 (EDUC)	19 juli 2012	Advies over het programma Creatief Europa	ja	ja	neen	ja (naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving)
COM(2011) 809 final CdR 402/2011 (EDUC)	19 juli 2012	Advies over Horizon 2020 (kaderprogramma voor onderzoek en innovatie)	ja	neen	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid, betere regelgeving)
COM(2012) 9, 10, 11 final CdR 625/2012 (EDUC)	10 oktober 2012	Advies over het pakket Gegevensbescherming	ja	neen	neen (niettemin publicatie van standpunten van regionale parlementen op REGPEX)	ja (geen naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid)
COM(2011) 877 & 882 final CdR 626/2012 (EDUC)	10 oktober 2012	Advies over wijziging van de Richtlijn inzake het hergebruik van overheidsinformatie en open gegevens	ja	neen	neen (niettemin publicatie van standpunten van regionale parlementen op REGPEX)	ja (naleving)	ja (subsidiariteit, evenredigheid en multilevel governance)

²⁹

Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ³⁰	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2012) 60 final CdR 1112/2012 (EDUC)	30 november 2012	Advies over innovatie voor duurzame groei: een bio-economie voor Europa	neen	neen ³¹	neen	ja (naleving)	ja (multilevel governance)
COM(2012) 407 final CdR 2077/2012 (EDUC)	30 november 2012	Advies over het voorstel voor een besluit tot vaststelling van een actie van de Unie voor het evenement "Culturele Hoofdsteden van Europa" voor de periode 2020 tot 2033	ja	ja	neen	ja (naleving)	neen

³⁰ Tijdens de wetgevingsprocedure

³¹ Wat onderzoek/innovatie, landbouw en concurrentievermogen van de industrie betreft. Verplichte raadpleging voor milieu; zal afhangen van de rechtsgrondslag van elk toekomstig wetgevingsvoorstel.

ENVE

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevings voorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ³²	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 321 final CdR 190/2011 (ENVE)	16 februari 2012	Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de tenuitvoerlegging van de richtlijn omgevingslawaaiovereenkomstig artikel 11 van Richtlijn 2002/49/EG	neen	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid en multilevel governance)
Adviesaanvraag door het Deense EU-voorzitterschap van 12 januari 2012 CdR 85/2012 (ENVE)	4 mei 2012	Advies over energie-efficiëntie in steden en regio's, met de verschillen tussen stad en platteland als invalshoek	neen	ja	neen	neen	neen
Brief van de vicevoorzitter van de Europese Commissie van 19 juli 2011 CdR 329/2011 (ENVE)	3 mei 2012	Verkennd advies over de herziening van het EU-beleid inzake luchtkwaliteit en emissies	n.v.t. (nog niet, de wetgevingsvoorstellen moeten nog worden voorgelegd)	ja	ja (gerichte raadpleging van 18 oktober tot 2 december 2011, zoals in het advies aangegeven)	neen	ja (multilevel governance)

32

Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevings voorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ³²	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 874 final – 2011/0428 COD CdR 86/2012 (ENVE)	19 juli 2012	Advies inzake de vaststelling van een programma voor het milieu en klimaatactie (LIFE)	ja	ja	ja (in het kader van een raadpleging voor effectbeoordeling tijdens de prelegislatieve fase in 2011)	ja	ja (evenredigheid, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 658 final - 2011/0300 (COD) CdR 20/2012 (ENVE)	19 juli 2012	Advies over het voorstel voor een verordening betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur en houdende intrekking van Beschikking nr. 1364/2006/EG	ja	ja	neen	ja (naleving)	neen

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevings voorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ³²	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 789 final CdR 87/2012 (ENVE)	19 juli 2012	Advies over het voorstel voor een verordening betreffende een bewakings- en rapportagesysteem voor de uitstoot van broeikasgassen en een rapportagemechanisme voor overige informatie op nationaal niveau en op het niveau van de Unie met betrekking tot klimaatverandering	ja	ja	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 885 final – CdR 88/2012 (ENVE)	10 oktober 2012	Advies over het stappenplan Energie 2050	neen	ja ³³	neen	neen	ja (betere regelgeving en multilevel governance)
Initiatiefadvies CdR 89/2012 (ENVE)	10 oktober 2012	Advies over regiospecifieke aanpak van de klimaatverandering in de EU, met berggebieden als voorbeeld	neen	ja ³⁴	neen	neen	ja (subsidiariteit)

³³ Wat energie- en milieugerelateerde kwesties betreft; zal afhangen van de rechtsgrondslag van elk toekomstig wetgevingsvoorstel.

³⁴ Wat energie- en milieugerelateerde kwesties betreft; zal afhangen van de rechtsgrondslag van elk toekomstig wetgevingsvoorstel.

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevings voorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ³²	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
Raadpleging door het voorzitterschap CdR 1751/2012 (ENVE)	10 oktober 2012	Advies over de aanpassing aan de klimaatverandering en regionale oplossingen: het geval van de kustgebieden	neen	ja ³⁵	neen	ja (naleving)	ja (evenredigheid en multilevel governance)
COM(2012) 95 final CdR 1119/2012 (ENVE)	30 november 2012	Advies over de ontwikkeling van een 7e milieuactieprogramma (MAP): betere tenuitvoerlegging van de EU-milieuwetgeving	neen	ja	ja (gerichte SMN-raadpleging van 25 mei tot 6 juli 2012)	ja	ja (subsidiariteit, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD) CdR 1120/2012 (ENVE)	30 november 2012	Advies over prioritaire stoffen op het gebied van het waterbeleid	ja	ja	neen (nietemin publicatie van standpunten op REGPEX)	ja (naleving)	ja (evenredigheid)
COM(2012) 46 final CdR 1121/2012 (ENVE)	30 november 2012	Advies over de tenuitvoerlegging van de thematische strategie voor bodembescherming en lopende activiteiten	neen	ja	neen	ja	ja (subsidiariteit, evenredigheid, betere regelgeving, administratieve rompslomp)

³⁵

Wat energie- en milieugerelateerde kwesties betreft; zal afhangen van de rechtsgrondslag van elk toekomstig wetgevingsvoorstel.

NAT

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidssterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ³⁶	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel ?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 709 final CdR 67/2012 (NAT)	4 mei 2012	Advies over het voorstel voor een verordening inzake Gezondheid voor groei, het derde meerjarig actieprogramma van de EU voor de periode 2014-2020	ja	ja	neen	ja (naleving)	ja (betere regelgeving, administratieve rompslomp)
COM(2011) 707 final CdR 66/2012 (NAT)	4 mei 2012	Advies over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een consumentenprogramma (2014 - 2020)	ja	neen	neen	neen	ja (betere regelgeving)

36

Tijdens de wetgevingsprocedure

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR-raadpleging noodzakelijk is ³⁶	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel ?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 625 final/2, COM(2011) 626 final/2, COM(2011) 627 final/2, COM(2011) 628 final/2, COM(2011) 629 final, COM(2011) 630 final, COM(2011) 631 final CdR 65/2012 (NAT)	4 mei 2012	Advies over de wetgevingsvoorstellen betreffende de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het beleid voor plattelandsontwikkeling na 2013	ja	neen	neen	ja	ja (subsidiariteit, betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 416 final - COM(2011) 417 final - COM(2011) 418 final - COM(2011) 424 final - COM(2011) 425 final CdR 239/2011 (NAT)	4 mei 2012	Advies over de wetgevingsvoorstellen over de hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid	ja	neen	neen	neen	ja (evenredigheid en goed bestuur)
COM(2011) 934 final CdR 740/2012 (NAT)	19 juli 2012	Advies over het EU-mechanisme voor civiele bescherming	ja	neen	neen	neen	ja (betere regelgeving en multilevel governance)

Referentie-document advies	Datum	Benaming	Wetgevingsvoorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvDR-raadpleging noodzakelijk is ³⁶	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel ?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2011) 804 final CdR 34/2012 (NAT)	9 oktober 2012	Advies over het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV)	ja	Ja	neen	neen	ja (betere regelgeving en multilevel governance)
COM(2011) 782 final CdR 741/2012 (NAT)	9 oktober 2012	Advies over de ontwikkeling van een maritieme strategie voor het gebied van de Atlantische Oceaan"	neen	ja ³⁷	neen	neen	ja (multilevel governance)
COM(2012) 79 final CdR 1749/2012 (NAT)	30 november 2012	Advies over het Europese innovatiepartnerschap "Landbouwproductiviteit en duurzaamheid"	neen	neen	neen	neen	ja (multilevel governance)
COM(2012) 225 final CdR 1750/2012 (NAT)	29 november 2012	Advies over een Europese Consumentenagenda - Vertrouwen en groei stimuleren	neen	neen	neen	neen	ja (subsidiariteit, evenredigheid)

³⁷

Wat territoriale samenhang betreft; zal afhangen van de rechtsgrondslag van elk toekomstig wetgevingsvoorstel.

BUDG

Overzicht van de adviezen die tussen 1 januari en 31 december 2012 zijn uitgebracht

Referentie- document advies	Datum	Benaming	Wetgevings -voorstel?	Beleidsterrein waarvoor CvdR- raadpleging noodzakelijk is³⁸	Raadpleging SMN	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel ?	Andere verwijzing naar subsidiariteit / evenredigheid / betere regelgeving?
COM(2012) 42 final COM(2012) 388 final CdR 1777/2012 (BUDG)	9 oktober 2012	Advies over het nieuwe meerjarig financieel kader na 2013	ja	neen	neen	neen	ja (betere regelgeving)

Bijlage 3

UIT HET OOGPUNT VAN SUBSIDIARITEIT EN EVENREDIGHEID BELANGRIJKSTE ADVIEZEN IN 2012

1. **Initiatiefadvies: Een vervolg op het witboek van het Comité van de Regio's: Bouwen aan een Europese cultuur van multilevel governance**
(CdR 273/2011, goedgekeurd op 15 februari 2012)

In dit advies bevestigde het CvDR de politieke verbintenis die het met zijn Witboek over multilevel governance van 17 juni 2009³⁹ is aangegaan, en accentueerde het een aantal beleidsprioriteiten en richtsnoeren om ervoor te zorgen dat het project "Samen bouwen aan Europa" wordt verwezenlijkt.

Het ontwikkelde het idee van multilevel governance als *"een bestuursvorm die berust op gecoördineerd optreden van de EU, de lidstaten en de lokale en regionale overheden, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, en op partnerschap. In de praktijk komt dit laatste neer op een functionele en geïnstitutionaliseerde vorm van samenwerking om EU-beleid tot stand te brengen en ten uitvoer te leggen."* Daarnaast wees het op het verband tussen multilevel governance en het subsidiariteitsbeginsel: bij subsidiariteit gaat het om de bevoegdheden van de verschillende bestuurlijke overheden en bij multilevel governance om de wisselwerking daartussen.

Het CvDR kondigde in dit advies aan dat het een scorebord voor multilevel governance voor de EU in het leven zou roepen. Dankzij dit scorebord kan ieder jaar worden nagegaan in hoeverre de beginselen en regelingen van multilevel governance op de beleidscyclus van de EU zijn toegepast. Verder heeft het CvDR een Handvest van de EU voor multilevel governance uitgewerkt, waardoor een gemeenschappelijke en door alle partijen onderschreven kijk op de Europese governance deel gaat uitmaken van de aan de EU onderliggende waarden, en waardoor lokale en regionale overheden een grotere rol moeten gaan spelen in de democratie van Europa.

2. **Advies over het voorstel voor een verordening over de fondsen van het gemeenschappelijk strategisch kader**
(COM(2011) 615 final, CdR 4/2012, goedgekeurd op 3 mei 2012)

In dit advies toonde het CvDR zich ingenomen met het feit *"dat het ESF binnen het cohesiebeleid een fundamenteel instrument blijft voor de werkgelegenheid, de verbetering van de persoonlijke vaardigheden en de sociale inclusie"*. Wel drong het erop aan *"dat de keuze van de investeringsprioriteiten en de verdeling van de structuurfondsmiddelen tussen het EFRO en het ESF wordt gemaakt door de regionale en bevoegde lokale overheden, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel"*.

39

Witboek over multilevel governance (CdR 89/2009 fin)

Een van de aanbevelingen voor wijzigingen van het Commissievoorstel hield in dat *"Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel [...] de beheersautoriteiten zelf de thematische doelstellingen en de investeringsprioriteiten [kiezen] waarop de communautaire steun wordt geconcentreerd"*. In de motivering van het wijzigingsvoorstel werd uitgelegd dat het Comité ermee instemt dat het grootste deel van de middelen op een beperkt aantal thematische doelstellingen c.q. investeringsprioriteiten moet worden geconcentreerd, maar dat *"de keuze van doelstellingen en prioriteiten aan de beheersautoriteiten moet worden overgelaten, door een lokale invulling te geven aan de doelstellingen van Europa-2020 en het gemeenschappelijk strategisch kader."*

Bovendien stond het Comité negatief tegenover *"de voorgestelde accreditatie van beheers- en controleautoriteiten"*. Want: *"Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel is de tenuitvoerlegging van het cohesiebeleid een nationale zaak. Accreditatie van overheidsinstanties door instanties van andere overheden kent in het bestuursrecht van een aantal lidstaten geen basis en schendt de interne-organisatiebevoegdheid van de lidstaten."*

3. Advies over het voorstel voor een verordening inzake het EFRO

(COM(2011) 614 final, CdR 5/2012, goedgekeurd op 3 mei 2012)

Het Comité was van oordeel *"dat de ontwerpverordening zoals voorgelegd door de Commissie de steunmogelijkheden van het EFRO te zeer beperkt en de lidstaten en regio's op het vlak van het regionaal en structuurbeleid te weinig ruimte laat om middels op de territoriale behoeften toegesneden maatregelen bij te dragen aan de verwezenlijking van de Verdragsdoelstellingen en de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie"*, en dat *"de mogelijkheden om met steun van het EFRO geïntegreerde territoriale ontwikkelingsstrategieën op te zetten die inspelen op de territoriale troeven en behoeften en daardoor wezenlijk bijdragen tot economische groei en werkgelegenheid, [hierdoor] worden [...] beperkt."*

Meer in het algemeen drong het Comité er in zijn advies op aan dat er in de onderhandelingen meer aandacht komt voor de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen, *"als wij geen gecentraliseerde, overgereguleerde en veel te bureaucratische EFRO-steunverlening willen"*. Het riep de Commissie op om in dialoog met de Raad en het Europees Parlement de ontwerpverordening te herwerken.

4. Advies over het voorstel voor een verordening inzake het Europees Sociaal Fonds

(COM(2011) 607 final, CdR 6/2012, goedgekeurd op 3 mei 2012)

Het CvdR toonde zich in dit advies *"bezorgd over eventuele schending van het beginsel van subsidiariteit en evenredigheid, ten gevolge van enkele punten in het voorstel van de Commissie, wat betreft thematische concentratie, waarbij de mogelijkheid wordt beperkt voor ESF-acties om in te spelen op de behoeften en specifieke kenmerken van de regio in kwestie"*.

Het herinnerde eraan dat *"artikel 2 van het protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid bepaalt [...] dat er bij de raadplegingen in de goedkeuringsprocedure van een wetgevingshandeling, altijd "in voorkomend geval, rekening [wordt] gehouden met de*

regionale en de lokale dimensie van het beoogde optreden." Artikel 5 van hetzelfde protocol geeft overigens concreet aan hoe de Commissievoorstellen toereikend moeten worden gemotiveerd. Het onderhavige voorstel, beperkt tot even algemene als vage oproep tot doeltreffende ESF-acties, strookt nauwelijks met deze specificaties".

Verder was het CvdR van mening dat het voorstel voor wat betreft de gekozen methode en procedure voor het bereiken van een thematische concentratie, niet overeenstemde met het subsidiariteitsbeginsel: *"Hoewel het instemt met het streven naar thematische concentratie is het CvdR gekant tegen de manier en procedure van de Commissie voor de verwezenlijking van deze doelstelling, in de vorm van de bepalingen van artikel 4, lid 3, van het voorstel voor een ESF-verordening. Door de verplichte concentratie van de beschikbare budgetten in elk operationeel programma tot een maximum van vier van de in totaal 18 investeringsprioriteiten en door voor deze concentratie bijzonder hoge percentages voor te schrijven, variërend van 80 tot 60 %, afhankelijk van de categorie waarin de betrokken regio valt, komt de Commissie in aanvaring met de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, aangezien het instrument wellicht ontoereikend is om in de behoeften en prioriteiten van elke regio te voorzien."*

5. Adviezen over de herziening van de TEN-V-richtsnoeren en de Connecting Europe Facility

(COM(2011) 650, COM (2011) 665 en COM (2011) 659; CdR 8/2012 en CdR 648/2012, **respectievelijk goedgekeurd op 3 mei en 19 juli 2012**)

Het actieplan 2012 van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht was gefocust op deze twee adviezen, waarmee er voor de eerste keer een directe uitwisseling tussen CvdR-leden, rapporteurs en leden van het netwerk plaatsvond. Aan het begin van het jaar heeft het netwerk bovendien een doelgerichte raadpleging gehouden over de Connecting Europe Facility. De Themaworkshop subsidiariteit tijdens de Open Days 2012 werd bijgewoond door de heren Soulage (FR/PSE) en Zagar (SL/EVP), beiden CvdR-rapporteur voor bovengenoemde adviezen. Het CvdR heeft zijn steun uitgesproken voor deze twee initiatieven en heeft benadrukt dat de lokale en regionale overheden bij alle fasen van de verschillende procedures moeten worden betrokken.

6. Advies over het luchthavenpakket

(COM(2011) 823 final, COM(2011) 828 final, COM(2011) 824 final, COM(2011) 827 final, CdR 649/2012, goedgekeurd op 19 juli 2012)

Het CvdR betoogde in het advies dat verschillende punten van het Commissievoorstel in tegenspraak zijn met het subsidiariteitsbeginsel.

Het CvdR was het ermee eens *"dat in het kader van de "evenwichtige aanpak" geopteerd moet worden voor de meest kosteneffectieve maatregel om de doelstellingen inzake geluidsbeperving te verwezenlijken, maar is van mening dat met het voorgestelde recht op onderzoek de Commissie een grotere bevoegdheid wordt toegekend dan haar op grond van het subsidiariteitsbeginsel toekomt. Exploitatiebepervingen dienen door de regionale overheden te worden opgelegd met inachtneming van de lokale situatie en de specifieke omstandigheden ter plaatse. Het Comité is van oordeel dat het*

overbodig en buitenproportioneel is om daarnaast de Commissie nog een recht op onderzoek toe te kennen."

Het CvdR stelde dan ook voor om artikel 10 van het Commissievoorstel te schrappen, omdat *"met de huidige formulering van artikel 10 [...] regionale bemiddelingsovereenkomsten ondergraven [zouden] kunnen worden. Deze overeenkomsten tussen luchthavens, de desbetreffende regio en burgers komen vaak pas na jaren van moeizame en uitputtende onderhandelingen tot stand. De Duitse Bondsraad, de Oostenrijkse Bondsraad, de Franse Senaat en de Nederlandse Eerste Kamer hebben geconcludeerd dat het recht op onderzoek van de Commissie onder artikel 10 in strijd is met het subsidiariteitsbeginsel van de Europese Unie."*

Verder was het Comité van mening dat *"met het voorstel om de Commissie het recht toe te kennen om individuele luchthavens "die deel uitmaken van het netwerk" aan te wijzen – d.w.z. dat zij de lidstaten kan vragen om individuele luchthavens afzonderlijk en gedifferentieerd te behandelen [...], gelet op het subsidiariteitsbeginsel, de bevoegdheden van de Commissie [worden] overschreden."*

7. Advies over "De ontwikkeling van een 7e Milieuactieprogramma (MAP): betere tenuitvoerlegging van de EU-milieuwetgeving"

(COM(2012) 95 - Meer voordelen door EU-milieumaatregelen: vertrouwen kweken door de kennis en de reactiecapaciteit te verbeteren (COM), CdR 1119/2012, goedgekeurd op 30 november 2012)

De rapporteur van dit advies, mevrouw Canver (UK/PSE), heeft zich kunnen baseren op de resultaten van een gerichte raadpleging van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht (SMN), die van 25 mei tot en met 6 juli 2012 heeft plaatsgevonden. Het CvdR merkte in het advies op dat de Commissie niet nagaat in hoeverre de verschillende opties in de Mededeling (COM(2012) 95) stroken met het subsidiariteitsbeginsel. Het CvdR was van mening dat de opties zoals uiteengezet in de Mededeling *"niet tot een definitieve visie zijn uitgekristalliseerd. Veel hangt dan ook af van de vraag of (en zo ja, hoe) de Commissie een aantal van de opties verder zal uitwerken."*

Met deze kanttekening verwees het advies naar de raadpleging door het SMN, waaruit viel op te maken *"dat de opties in de mededeling in hun eenmaal uitgekristalliseerde vorm waarschijnlijk geen significante inbreuk op het subsidiariteitsbeginsel zullen maken".* Wel wees het erop dat *"hoewel er steun is voor verbetering van het kader voor inspecties, [...] het netwerk zich wel enigszins terughoudend [zou] kunnen opstellen tegen een verplichting hiertoe en tegen de oprichting van een inspectieorgaan op EU-niveau. En het netwerk steunt weliswaar de invoering van criteria voor de afhandeling van klachten door de lidstaten, maar sommige van zijn leden zouden wellicht liever zien dat deze de vorm krijgen van niet-bindende aanbevelingen. Men lijkt het erover eens te zijn dat de EU de voorwaarden voor een efficiënte toegang tot de nationale rechter bij milieuaangelegenheden dient te omschrijven."*

8. Advies over het pakket overheidsopdrachten en advies over de gunning van concessieopdrachten

(COM(2011) 895 en 896 final, CdR 99/2012, goedgekeurd op 9 oktober 2012; en COM(2011) 897 final, CdR100/2012, goedgekeurd op 19 juli 2012)

Deze twee adviezen waren het resultaat van de eerste gecoördineerde exercitie die het CvdR via REGPEX heeft georganiseerd met regionale parlementen en regeringen. De partners werden uitgenodigd hun standpunt kenbaar te maken tijdens de vroegtijdigewaarschuwingsfase, van 11 januari tot en met 8 maart 2012. Op basis van de bijdragen van twaalf SMN-partners en met redenen omklede adviezen en standpunten van de nationale parlementen is een analytisch verslag opgesteld dat aan de twee bevoegde CvdR-rapporteurs is toegezonden: de heer Kool (NL/PSE) voor concessieopdrachten en mevrouw Segersten-Larsson (SV/EVP) voor overheidsopdrachten.

Het advies over concessieopdrachten bevatte een algemene verklaring, inhoudende dat het voorstel *"dient te voldoen aan het subsidiariteitsbeginsel: lokale en regionale overheden dienen keuzevrijheid te behouden om te beslissen de werken en diensten zelf te verrichten of de werken en diensten uit te besteden aan derden"*. Het advies over overheidsopdrachten bevatte nog meer kanttekeningen. Het wees erop dat het voorstel *"in strijd [is] met het recht van de lidstaten om zelf hun interne aangelegenheden te regelen en met het subsidiariteitsbeginsel"*.

9. Advies over het pakket gegevensbescherming

(COM(2012) 9, 10, 11 final, CdR 625/2012, goedgekeurd op 10 oktober 2012)

Het Comité erkende in dit advies *"dat het streven om gedeelten van het Europees gegevensbeschermingsrecht integraal middels een verordening te harmoniseren op goede gronden stoelt"*, voor wat het bedrijfsleven betreft. Wel twijfelde het of het pakket bestaande uit de algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijn voor politie en justitie voorschriften overeenstemt met het subsidiariteits- en evenredigheidsbeginsel. Tal van regionale parlementen en regeringen hebben hierover twijfels geuit.

In het advies werden vraagtekens gezet bij de keuze van het wetgevingsinstrument, te weten een tamelijk abstracte verordening (algemene verordening gegevensbescherming), die de Commissie de bevoegdheid geeft om zelfs voor essentiële zaken gedelegeerde handelingen vast te stellen. Het CvdR meende dat de verwerking van persoonsgegevens door overheidsinstanties en arbeidsrechtelijke aspecten middels een richtlijn gereguleerd moeten blijven worden. Ook betwijfelde het *"of de EU wel bevoegd is om via de richtlijn voor politie en justitie voorschriften uit te vaardigen voor zuiver binnenlandse gegevensverwerking en of dat, gegeven het subsidiariteits- en evenredigheidsbeginsel, eigenlijk wel moet"*.

10. Advies over de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten

(COM(2012) 131 final; COM(2012) 130 final; CdR1185/2012, goedgekeurd op 29 november 2012)

Dit advies werd goedgekeurd nadat het voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de uitoefening van het recht om collectieve actie te voeren in de context van de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverrichting ("Monti II") was ingetrokken door de Commissie, omdat het voorstel van de nationale parlementen de "gele kaart" had gekregen. Het CvdR onderschreef in dit advies het standpunt dat het stakingsrecht expliciet is uitgesloten van het toepassingsgebied van de wetgeving van de Unie, en dat het voorstel een rechtsgrondslag ontbeert.

Bovendien benadrukte het CvdR *"dat het in het geval dat de Europese Commissie haar verordeningvoorstel niet had ingetrokken, misschien had overwogen – gelet op de met redenen omklede adviezen van nationale parlementen en de standpunten die regio's in het CvdR hebben verwoord – er ex post gerechtelijke stappen tegen te ondernemen wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel, zowel m.b.t. de keuze van rechtsgrondslag als vanwege het feit dat de meerwaarde van het optreden van de Unie op dit gebied onvoldoende is aangetoond."* Ook wees het erop dat het CvdR deze kwestie zeer serieus in het oog zal blijven houden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Eenheid E2 - Subsidiariteit

subsidiarity@cor.europa.eu
www.cor.europa.eu/subsidiarity

EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's